ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելէֆօն № 2—58.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելէֆօն № 67.

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ ԳԱԼԼԻԱ „ԿՈՄԷՏԱ" ԸՆԿ. — ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ: —
25 հատը—15 կոպ., 10 հատը—6 կոպ. (ե. ու.) 986. 0—18

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1913 Թ. ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը 2 ր.։ Մարտի 1-ից մինչև ապրիլի 1-ը 85 կոպ.։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

ՊՐԷՄԻԱՆԵՐ

«Մշակի» տարեկան այն բաժանորդները, որոնք 1913 թ. համար (սկսած յունվարի 1-ից) միանուագ կամ մաս-մաս վճարած կունենան 10 րուբլի բաժանորդավճարը, կը ստանան ՁՐԻԱԲԱՐ հետեւեալ 2 գրքերը.

1) „Մշակ" եւ հայ կինը", որի մէջ ամփոփված են 1872 թւականից մինչև 1891 թ. «Մշակի» մէջ լոյս տեսած առաջնորդողները, յօդուածները և բանաստեղծութիւնները, որոնք նուիրված են կանանց հարցին ընդհանրապէս և հայ կնոջ առաջխաղացման գործին մասնաւորապէս։ Գիրքը բաղկացած է 7+294 մեծադիր էջից, տպված լաւ թղթի վրա, Գր. Արծրունու մեծադիր զրաւիր պատկերով եւ մօզայիկ-նկար շապկով—հայ կնոջ էմբլեմային պատկերով։

2) „Մշակի" քառասնամեակ" Լ. Դանիէլեանի կազմած, 1872—1912 թ.թ., 132 էջ, տպված լաւ թղթի վրայ։ Գրքի մէջ ամփոփված են՝ Գր. Արծրունու, Անդր. Արծրունու, Րաֆֆիի, Գ. Սունդուկեանի, Ա. Արփիարեանի, Ե. Տէր-Մարկոսեանի, Ալ. Քալանթարի եւ Հ. Առաքելեանի պատկերները։

«Մշակի» ոչ-բաժանորդների համար առաջին գիրքն արժէ 1 րուբլի, իսկ երկրորդ գիրքը՝ 50 կոպ.։ Ճանապարհածախքը՝ 15—20 կոպ. գրքի վրա։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal "MSCHAK".

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ.

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՆԷ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԽՄԲԻ

«ՉԱՐ ՈԳԻՆ» և «ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ» պիէսների ներկայացման իրաւունքը ԲԱՑԱՌԱՊԷՍ ՎԵՐԱՊԱՀՎԱԾ Է ԱՅՍ ԽՄԲԻՆ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ.—Տ. տ. Արմէնեան, Արուսեակ, Գուլազեան, Զաբէլ, Լիւսի, Մարի, Սօֆիկ, Տէր-Առաքելեան, պ. պ. Աբէլեան, Ալիխանեան, Արմէնեան, Ադամեան, Բերոյեան, Բաբեան, Յարութիւնեան, Վրոյր, Մանուէլեան, Ղազարեան, Լաքա, Շաւարշ, Մուրադեան, Տէր-Առաքելեան, Խաժակ։

ՌԵՊԵՐՏՈՒԱՐԸ.—Շիրվանզադէ՝ «Չար ոգին», Շանթ՝ «Հին Աստուածներ», Րաֆֆի՝ «Խաչագողներ», Փալանթար՝ «Մանր երազ», Մանուէլեան՝ «Հէքիաթ», Յակոբեան՝ «Սիրոյ գարունը», Սօֆոկլէս՝ «Էդիպ արքայ», Տօլստոյ՝ «Իօհան Ահեղի մահը», Կրասց և Հօֆման՝ «Սատանի ճուտ»։

ԳԱՍՏՐՕԼՆԵՐ կիեվի Սօլօվցօվ թատրոնի դերասանուհի օր. Իզաբ. Քալանթարի.—Իբսէն՝ «Նօրա», Գէ՝ «Տրիլբի», Սումբաթօվ՝ «Դաւաճանութիւն»։

Սեփական դեկօրացիաներ, զգեստներ, բեկվիզիտ, բուտաֆօր, պարիկներ և այլն։

Խմբի ղեկավար՝ Ե. Աբէլեան
Ռեժիսոր՝ Ա. Արմէնեան
Ծուշարար՝ Ե. Սարգսեան

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ.—ա) Բագու՝ Մեծ թատրոն Եղբ. Մայիլեանների, Մեծ-Պասի II և III շաբաթները, բ) Արմաւիր՝ Մեսօժնիկօվի թատրոնում, Մեծ-Պասի V շաբաթը, գ) Եկատերինօդար՝ Մեծ թատրոնում, Մեծ-Պասի VI շաբաթը, դ) Նոր-Նախիջեւան՝ Քաղաքային թատրոնում, Զատկի շաբաթները, ե) Թիֆլիս՝ Արտիստական թատրօնում, մայիսի 2—7-ը, զ) Երևան՝ Ջանփոլադեանի թատրոնում, մայիսի 10—25-ը, է) Ալէքսանդրօպօլ՝ Ժողովրդական Տանը, մայիսի 25-ից մինչև յունիսի 1-ը։

(Հ.) առ. 159. 3—1

ԲԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։
Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՈ պրէպարատներով և վիրաբուժական միջոցով՝ ՊՆԷՎՄՕԹՕՌԱԿՍՈՎ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը։
Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար։
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանօվսկայա)։ Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) առ. 92. 100—15

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրօֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզից
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11-ը։ (երեկ. ժ. 5—7-ը։
Միխայլօվսկի պր. 86, տէլէֆ. № 576.
(ե.հ.կ.) առ. 179. 100—96

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան
ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս թոքերի։
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով։
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Ռտիշչեվսկայա 10 (Լերմօնտօվսկ. դեղատան դիմացը)։
(ե.հ. կ.) առ. 746. 100—60

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻՒԼԵԱՆ
(Նախկին օգնական Նամբայեվի)
Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը
Ամեն օր՝ առաւօտեան ժ. 9—1½-ը և երեկ. ժ. 4—7-ը։
Վելեամինօվսկայա փողոց № 4, բն. 3.
առ. (ա.օ.մ.) 129. 50—7

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ
Ընդունում է ատամի և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներին. պլոմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացում, (առանց ցաւի)։
Ընդունելութիւն 9—2-ը առաւ., 4—7-ը երեկ.
Անկիւն Արաս-Արադսկայա հրապարակի և Լերմօնտօվսկայա փողոցի, № 1.
(ե.հ.կ.) առ. 849. 0—17

ԲԺԻՇԿ
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը։
Հասցէն՝ Ռտիշչեվսկայա № 1.
առ. (կ. ե. հ.) 4. 100—22

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՄԱՆԻՖԵՍՏ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՈՒԿԱԶ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ ՍԵՆԱՏԻՆ

(Պաշտօնական)

Պետերբուրգ, 21 փետրվարի

Ի յաւերժացումն լրացման 300 ամեակի այն օրից, երբ համայն ժողովուրդը ընտրեց առաջին Թագաւորին Ռոմանօվների Տնից, Մենք ուրախ ենք ըստ անցեալի օրինակի յիշատակել այս տարելիցը բարեգործական գործերով և շնորհելով Մեր սիրելի հպատակներին ողորմածութիւններ։ Աշխատանքի ու ծանր փորձառութիւնների տարին Մեր հաւատարիմ աջակից ռուսաց ժողովուրդը թող միանայ Մեր նախորդների, ռուսական երկրի փառաւոր շինարարների աղօթքներին յիշողութեան այս հանդիսաւոր օրին։

Հետեւելով նրանց արքայական օրինակին և միևնոյն ժամանակ հպատակվելով մեր սրտի բաղձանքին, Մենք չէինք կարող ուշադրութեան չառնել ամենից առաջ գիւղական ազգաբնակութեան որբացեալ երեխաների դժբաղդ կացութիւնը, որոնք յաճախ մնում են առանց մի խնամքի և մինչև իսկ անօգնի։ Վերագրելով այդ կայսրութեան գիւղացիութեան աղքատ որբերի խնամատարութեան գործի անկատար դրութեան և տեղական հասարակական հիմնարկութիւնների ու մասնաւոր անձանց գործունէութեան անհամաձայնութեան, Մենք օգտաւէտ համարեցինք այդ կարևոր գործի կարգաւորման համար հիմնել առանձին կոմիտեարան Մենք նպատակ ենք դնում յիշեալ երեխաների հոգացողութեան գործի միացումն և աջակցելու այդ երեխաներին խնամող հիմնարկութիւններին, որպէսզի ստանալով կրթութիւն և գիւղական կեանքում օգտաւէտ գիտելիքներ, նրանք կարողանան դառնալ պետութեան համար օգտաւէտ աշխատաւորներ։

Գնահատելով Մեր Կայսրութեան առաջնակարգ ազնուականների դասի երկար ներսում կատարած գործունէութիւնը, որը հիմնված է հողատիրութեան վրա և համակված է ռուսաց պետականութեան հիմնական սկզբունքների հինաւուրց հաւատարմութեամբ, Մենք նպատակայարմար համարեցինք օգնութեան գալ Մեր հաւատարիմ ազնուականութեան, տալով նրան միջոցներ ուժեղացնելու և զարգացնելու ազնուականների փոխադարձ օգնութեան դրամարկղները և այլ դասային փոխադարձ օգնութեան հիմնարկութիւնները։ Մեր հրամանով, որ տուինք 1906 թ. օգոստոսի 12-ին, Մենք յայտնեցինք, որ տրվեն գիւղացիական հողային բանկին Ուդելի վարչութեան հողերը, նախորոշելով որ այդ հողերի վաճառումից գոյացած օգուտից կազմվի առանձին ֆոնդ գիւղական ազգաբնակութեան հողաշինարարական օգնութեան հասնելու համար։ Այժմ, մտածելով անընդհատ գիւղացիական հողային տնտեսութիւնների հաջողութեան մասին, Մենք գտանք, որ հասել է ժամանակը առանձնացնել յիշեալ օգուտը իբրև առանձին կապիտալ և յատկացնել այդ գիւղացիական ազգաբնակութեան տնտեսութիւնների բարելաւման համար, այն հիմունքների համաձայն, որ կը մշակվեն այդ կապիտալի վերոյիշեալ կանոնների միջոցով։ Միևնոյն ժամանակ Մենք համարեցինք ժամանակը անդարձ ներելու այն փոխառութիւնները, որ տրվել են 1906 թ. մարտի 15-ի օրէնքի համաձայն զանազան դասերի հողատէրերին իրանց կալուածներում տնտեսութիւնը պահպանելու համար, որ քայքայվել էին ներքին անկարգութիւնների ու խռովութիւնների տխուր օրերին։

1911 թւի դեկտեմբերի 22-ին Մեր առանձին հրամանով պատուէրներ տուեցինք Մենք մինիստրներին ու առանձին մասերի կառավարչապետներին այն առանձնաշնորհումների մասին, որ վերաբերում են բարձրագոյն պարգևների ներկայացման ինչպէս իսկական պետական ծառայութեան մէջ գտնված անձանց, նոյնպէս և նրանց, որոնք աչքի են ընկել բարեգործական և հասարակական գործունէութեան ասպարէզներում։ Անկախ դրանից՝ զանազան վարչութիւնների ծառայողների աշխատանքների խրախուսման նպատակով, Մենք արդարացի գտանք, մինչև կենսաթոշակների ու միանուագ նպաստների վերաբերեալ ընդհանուր կանոնադրութեան հրատարակելը, ձեռնարկել մի քանի միջոցներ բարելաւելու ծառայողների և նրանց ընտանիքների կենսաթոշակային ապահովութիւնը, թոյլատրելով յարգելի դէպքերում աւելի արտօնեալ գործադրութիւն գոյութիւն ունեցող կարգերի ուժեղացած կենսաթոշակներ ու միանուագ նպաստներ բաշխվելու վերաբերեալ, նրանց ծառայութիւնների ժամանակամիջոցների նկատմամբ։ Միաժամանակ Մենք պարտականութիւն դրինք մինիստրների ու առանձին մասերի կառավարչապետների վրա մեծացնել ընդունված կարգով պահանջվող միջոցները՝ ծառայողների երեխաների կրթութեան համար, առանձնապէս ստորին ծառայողներին օգնելու։ Հողագործական աշխատանքի, որ կազմում է Մեր Կայսրութեան տնտեսական բարգաւաճման գլխաւոր հիմքը, կարևոր նշանակութեան և օգտաւէտութեան գիտակցութեամբ, Մենք արդարացի գտանք հիմնել պարգևանշան այն անձանց համար, որոնք աչքի են ընկել իրանց օգտաւէտ գործունէութեամբ գիւղատնտեսական գործունէութեան ասպարէզում։

Կարեկից ուշադրութեամբ կանանց սեռի անձանց ջանասէր գործունէութեան պետական և հասարակական ծառայութիւնների զանազան ասպարէզներում, Մենք բարւոք համարեցինք հիմնել նրանց ծառայութիւնները խրախուսելու համար պարգևանշան։

Յիշելով, ապա, նրանց դրութեան մասին, որոնք կարիքից ստիպված կամ այլ պատճառներով անճշգապահ են եղել զանազան հարկեր ու տուրքեր վճարելիս, Մենք վճռեցինք թեթևացնել նրանց դրութիւնը լիակատար կամ մասնաւոր ներումն շնորհելով նրանց վրա ընկած պարտականութիւնների հանդէպ արքունի գանձարանի։

Վերջապէս Մենք չը թողինք առանց ուշադրութեան և Մեր հպատակներից նրանց, որոնք դատական վճռի հիման վրա կամ վարչական եղանակով պատիժ են կրում քրէական օրէնքները խախտելու կամ իշխանութիւնների որոշած կարգերին չը հնազանդվելու համար և որոնք այս կամ այն նկատումներով արժանի են ներողամտութեան՝ հրամայելով լիապէս կամ մասամբ ազատել նրանց կրած պատիժներից։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՈՒԿԱԶ ՍԻՆՕԴԻՆ

(Պաշտօնական)

Պետերբուրգ, 21 փետրվարի

«Ռուս ժողովուրդը իր պետական սովորութիւնների արշալոյսին աստուածային առանձին ողորմածութիւն ունեցաւ Քրիստոսի սուրբ ուղղափառ կրօնը և իսկական լուսաւորութեան սկիզբը ամբիծ մաքրութեամբ բերելու Բիւզանդիայից։

Ռուս գրականութեան առաջին յուշարձանները եղած են Սուրբ Գրքի, ժամագրքերի, սուրբ հայրերի և եկեղեցական գրքերի թարգմանութիւնները, նոյնպէս և սլաւօնական սրբազան հայրերի և նրանց աշակերտների ու նրանց գործը շարունակողների աշխատանքների արդիւնքը։ Ռուս առաջին դպրոցն եղել է եկեղեցական դպրոցը, այն վարժարանը, որը պատրաստել է ռուս մարդկանց կարդալու ու լսելու եկեղեցական նուիրական պաշտօնավարութիւնը, ըմբռնելու աստուածապաշտութեան կարգն ու իմաստը։ Եկեղեցական գրքերից ափռվող լուսաւորութեան բարեշնորհ ազդեցութեան տակ ստեղծագործել կոփվել է ռուս ժողովրդական հոգին, կազմակերպվել ու աճել է մեր մեծ հայրենիքը։ Ժամանակի ընթացքում ռուսաց հողի թագակիր առաջնորդների, եկեղեցական և պետական գործիչների միահամուռ ջանքերի շնորհիւ տիեզերական եկեղեցու ստացած մեր ժառանգութիւնը առատ պտուղ տուեց. սկզբում շատ սակաւաթիւ դպրոցները, որոնք բացվում էին եկեղեցիներին, առաջնորդարաններին ու վանքերին կից, գնալով բազմացան ու վերջապէս Ռօմանօվների Տան թագաւորութեան օրօք կազմեցին դպրոցների մի ստուար ցանց՝ չորս հոգևոր ճեմարաններով հանդերձ։ Հոգևոր դպրոցներից դուրս են եկել լուսամիտ հոգևոր հայրերի ամբողջ բանակներ, որոնց կազմում եղել են բազմաթիւ համօզված հովիւներ, փորձված դաստիարակներ, եկեղեցուն ու հայրենիքին օգտաւէտ այլ մշակներ՝ եկեղեցական-ժողովրդական անդաստանում խոշոր հետքեր թողած։

Հոգևոր դպրոցի սաների ջանքերով թարգմանված են ռուս լեզուով Սուրբ Գիրքը, եկեղեցու սուրբ հայրերի ստեղծագործութիւններն ու եկեղեցական գրականութեան յուշարձանները. ստեղծված է մի այնպիսի հարուստ աստուածաբանական գրականութիւն, որը յարգվում է ոչ միայն ուղղափառ Արևելքում, այլ և օտարադաւանների մէջ։ Ներկայ նշանաւոր օրը, երբ լրացած է Համառուսական Կայսերական Թագաւորող Ռօմանօվների Տան 300-ամեակը, ցանկանալով ընդգծել եկեղեցուն ու հայրենիքին մատուցված ծառայութիւնը հոգևոր դպրոցի կողմից, Մենք բարւոք համարեցինք շնորհել հոգևոր կրթութեան բարձր տնկարաններին, այն է՝ Կիևի, Մօսկվայի, Պետերբուրգի ու Կազանի հոգևոր ճեմարաններին, Կայսերական կոչվելու իրաւունք, այն հաստատուն յուսով, որ Մեր Արքայական բարեհաճութեան այդ նշանի մէջ հոգևոր դպրոցը ուժերի ու ոգևորութեան նոր աղբիւր կը գտնի իր համար անշեղ ծառայելու իր մեծ նպատակին, որն է՝ տալ հարազատ եկեղեցուն ու հայրենիքին լուսամիտ ու համոզված հովիւներ, իսկ բովանդակ քրիստոնեայ աշխարհին ինքնուրոյն ռուս աստուածաբանական գիտութիւն, խիստ կանօնաւոր, ճշգրիտ ու միանգամայն համապատասխան Տիեզերական Եկեղեցու անընկճելի հիմունքներին ու յաւիտենական աւանդութիւններին։

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական ձեռքով ստորագրված է՝

ՆԻԿՈԼԱՅ

ՄԱՆԻՖԵՍՏԻ ՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

21 փետրվարի

Պետերբուրգ.—Ի լրումն պաշտօնական շրջաբերականի՝ հաղորդվում է յոբելեանի առիթով շնորհված գլխաւոր ողորմութիւնների մասին։ Ամենաողորմածաբար հրամայված է հիմնել գիւղական ազգաբնակութեան՝ առանց դասի և կրօնի խտրութեան՝ որբերին խնամատարութեան, նոյնպէս և կառավարչական, հասարակական և մասնաւոր գործունէութեան միացման նպատակով՝ Ռօմանօվեան կոմիտէ, ազնուականների բանկի պահեստի գումարի հաշւից, 10 միլիօն րուբլու յատուկ անձեռնմխելի ֆօնդ, նրա տոկոսները դարձնելով նահանգական ազնուական ինքնօգնութեան և ազնուական այլ հիմնարկութիւնների կասսաների ուժեղացման համար։ Գիւղացիական բանկի եկամուտներից, որոնք կը ստացվեն ուդելի հողերի վաճառումից, հիմնել Թագաւոր Կայսրի անուան առանձին անձեռնմխելի կապիտալ։ Սկսած 1913 թւից իւրաքանչիւր տարի յիշեալ գումարները յատկացնել յիշատակված կապիտալի համար, մինչև նրա 50 միլիօն դառնալը, որպէսզի կապիտալի տոկոսները, նոյնպէս և 50 միլիօնից աւելացածը, դարձվէին գիւղացի ազգաբնակութեան աշխատանքի պայմանների բարեկարգման և նրա տնտեսական կացութեան բարւոքման համար։ Ներել չը գեղչված փոխառութիւնները, որոնք տրված են 1906 թ. մարտի 15-ի օրէնքով յատկացված վարակիչ ագրարային անկարգութիւններից տուժված կալուածքների գիւղատնտեսութիւնը վերականգնելու նպատակով, այս փոխառութեամբ գոյացած ապառիկների և մինչև փետրվարի 21-ը հաշւած տուգանքների հետ։ Իրագործել Բարձրագոյն հաստատված կանօնները այն արտօնութիւնների վերաբերեալ, որ յոբելեա-

նի առիթով տրվելու է այն անձանց, որոնք աչքի են ընկել բարեգործական և հանրօգուտ գործունէութեան ասպարէզում։ Մինչև կենսաթոշակների և միանուագ նպաստների վերաբերեալ նոր կանոնների ընդհանուր կանոնագրութեան հրատարակելը, իրաւունք տալ մինիստրների խորհրդին ծառայութիւնից դուրս եկող պաշտօնեաների և ծառայութեան մէջ գտնվող պաշտօնեաների ընտանիքների համար ուժեղացված կենսաթոշակ և միանուագ նպաստների վերաբերեալ առաջարկները քննելուց յետոյ յարգելի դէպքերում թոյլ տալու կենսաթոշակ և նպաստներ նշանակելու վերաբերեալ գոյութիւն ունեցող կարգի աւելի արտօնեալ իրագործումը։ Միաժամանակ յանձնարարել վարչութիւնների գլխաւորներին հոգ տանել ընդունված կարգով խնդրելու վարչութեան ենթակայ պաշտօնեաների որդոց կրթելու համար նպաստների աւելացման մասին, առաջին հերթին բաւարարութիւն տալով աւելի անապահով ծառայողներին։ Երկրագործութեան գլխաւոր վարչութեան նախահաշւով յատկացված գումարներից մինչև 75,000 րուբլի յատկացնել 1913 թւի ընթացքում այն գիւղացիներին, որոնք ունեն օրինակելի տնտեսութիւն, իբրև դրամական անվերադարձ նպաստ, անուանելով նրան «մրցանակ ի յիշատակ Ռոմանովների Տան 300 ամեակի»։ Նպաստներ և արտօնութիւններ տալ Ալէքսանդրեան վիրաւորվածների կոմիտէում գտնվողներին հիմնել յատուկ յոբելեանական մեդալներ սեղանի վրա դնելու ու կրծքի վրա կախելու։ Մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը ծառայութեան մէջ գտնվող բոլոր կրօնաւորներին իրաւունք տալ կրելու յատուկ յոբելեանական նշան։ Յատուկ շքանշան հիմնել այն անձանց համար, որոնք աչքի են ընկնում իրանց օգտակար գործունէութեամբ աշխատանքի ասպարէզում։ Իգական սեռի անձանց ծառայութիւնները խրախուսելու համար պետական և հասարակական ասպարէզներում հիմնել այն անձանց համար առանձին շքանշաններ։ Ազատել որեւէ պատասխանատուութիւնից բոլոր այն զինուորական ծառայողներին, որոնք մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը ամուսնութեան մէջ են մտել խախտելով այս բանի վերաբերեալ յատուկ զինուորական կանոնները։ Ներել անպարտաճանաչ հարկատուների և տուրքատուների բոլոր պարտիքները (մանրամասնօրէն թւած է ներման արժանացած պարտիքները), որոնց թւում ազատել համալսարանաւարտներին, որոնք քննութիւնների են ենթարկվում քննական յանձնաժողովներում մինչև 1914 դեկտեմբերի 31-ը, քննութեան համար վարձ մուծնելու չքաւորութեան վկայական ներկայացնելու դէպքում։

Իրաւունք տալ այն վարչութիւնների գլխաւորներին, որոնց իրաւասութեան տակ գտնվում են բարձրագոյն դպրոցներ, թոյլ տալ դպրոցական իշխանութեան ներկայացմամբ վերադարձը նոր ուսումնական տարվայ սկզբից մտնելու յիշեալ դպրոցների կազմի մէջ այն նախկին ուսանողներին և ունկնդիրներին, որոնք արձակված են եղել անթոյլատրելի սխօդկաներում մասնակցելու համար, եթէ արձակվածները չեն եղել սխօդկաների կազմակերպողներ և ակտիվ կերպով չեն խանգարել դպրոցական պարապմունքների ընթացքը։

Այն անձանց, որոնք մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը գործել են ոճիրներ և թեթև յանցանքներ, ի բաց չառած պետական, շնորհվում են ողորմութիւններ և արտօնութիւններ։ Այդ թւում հրամայված է ներել բոլոր իւրացնողներին և վատնողներին ի պաշտօնէ նրանց հաւատացած գոյքը ոչ աւելի 1000 ր. արժողութեան, այս յանցանքի համար դատապարտվածներին կամ պատիժ կրողներին, եթէ իւրացրած և վատնած դրամները մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը վերադարձված է լիապէս։ Ազատել դատից և պատժից 93-դ և 94-դ յօդուածներով, 1575-դ յօդ. նախատեսված յանցանքներ գործողներին։ Այն անձանց, որոնք մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը կատարել են 103, 104, 106 և 107 յօդուածներով նախատեսված յանցանքներ, նոյնպէս և այն անձանց, որոնք մինչև 1913 թ. փետրվարի 21-ը կատարել են մամուլի միջոցով պախարակելի գործեր, նախատեսված քրէական պատժագրքի 128, 129 և 132 յօդուածներով դատից և պատժից ազատել։ Այն պաշտօնեաներին, որոնք մինչև 1913 թւի փետրվարի 21-ը ենթարկվել են դատարանի վճռով կամ իրանց մեծաւորների կարգադրութեամբ քրէական պատժագրքի 65-դ յօդուածի 2—9-դ կէտերով նախատեսված պատիժների, այդ պատիժները արգելք չը համարել ծառայութիւնը շարունակելու և կենսաթոշակ ու պարգևներ ստանալու համար, բացի Վլադիմիր շքանշանի, որ տրվում է անբիծ ծառայութեան համար։

Այն պաշտօնավոր անձերին, որոնք արձակված են պաշտօնից մինչև 1913 թւի փետր. 21-ը այնպիսի յանցանքների համար, որ կատարել են ոչ-չարհամտական կամ ուրիշ անձնական դիտաւորութիւններով, համարել պաշտօնից արձակված. արձակել պաշտօնից նաև այն անձանց, որոնք նոյնանման յանցանքների պատճառով պիտի արձակվէին պաշտօնից։ Այն պաշտօնակատար անձերին, որոնք դատապարտված են բանտարկութեան մինչև 1913 թ. փետր. 21-ը նախընթաց յօդուածում յիշատակված յանցաւոր գործերի համար և զրկվել են մի քանի իրաւունքներից և առաւելութիւններից, անկախ նրանց բանտարկութիւնը 1/3-ով կրճատելուց՝ համարել նրանց ոչ թէ պաշտօնից արձակված, այլ հրաժարեցված իրանց պարտականութիւնից։

Վերոյիշեալ յօդուածներով շնորհված ողորմածութիւնները չեն տարածվում այն անձանց վրա, որոնք կատարել են գողութիւն, խարդախութիւն, սեփականել կամ վատնել են այն գոյքը, որ վստահացել են նրանց, թագցրել են յափշտակածը, գնել կամ գրաւ են վերցրել գոյքեր, որոնց գողացված և խաբէութեամբ ձեռք բերված լինելը ակնյայտնի է եղել նրանց համար, որոնք կատարել են վաշխառութիւն, կաշառակերութիւն, զօշաքաղութիւն, պետական դաւաճանութիւն լրտեսութեամբ և յանցաւոր գործեր, որոնք նախատեսված են պատժական օրէնսդրութեան 1423 յօդուածով և քրէական օրէնսդրութեան 524—529 յօդուածներով. չեն տարածվում նաև այն անձանց վրա, որոնք յանցանք են գործել պատւի դէմ և ձեռնամուխ եղել մարմնի անձեռնմխելիութեան և առողջութեան։

Այն անձերի պատիժները, որոնք ենթակայ են բերդարգելութեան, փոխանակ նրանց պաշտօնից հեռացնելու և պատիժներ տալու, որոնք կապված են կոչման իրաւունքների կրճատման կամ զրկման հետ, ինչպէս նաև այն անձերի պատիժները, որոնք կատարել են գործեր, որոնց համար վճարելիք տուգանքները չեն առնվում յօգուտ գանձարանի, ուդելների, պալատական վարչութեան և Նորին Մեծութեան կաբինէտի, սոյն յօդուածում յիշված գործերը, որոնք կատարվել են մինչև 1913 թ. փետրվարի 21-ը, ինչպէս նաև նոյնանման գործերով դատապարտվածների և պատժակիրների պատիժները պակասեցնել 1/3-ով դատարանների որոշած չափից։ Պակասեցնել 1/3-ով՝ այն յանցաւոր գործեր կատարողների պատիժների չափը, որոնց համար օրէնքով որոշված է բանտարգելութիւն բանտերում, կալանաւորական բաժանմունքներում, ուղղիչ տներում և բանտերում՝ բոլոր իրաւունքներից զրկելով նրանց. կամ որոնք դատապարտված են կամ պիտի դատապարտվեն այդ տեսակ պատիժների։ Կրճատել 1/3-ով այն անձանց հսկողութեան ժամանակը, որոնք ազատվել են մինչև փետրվարի 21-ը և յանձնվել ոստիկանութեան յատուկ հսկողութեան։ Այն անձինք, որոնք մինչև փետրվարի 21-ը կատարել են յանցանքներ, որոնց համար պիտի աքսորվեն ի գաղթ, ինչպէս նաև այդ պատժով դատապարտվածներին կամ այդ պատիժը կրողները. այն անձերը, որոնք մինչև այժմ տաժանակիր վիճակից անցել են գաղթաքսորեալների դրութեան, նաև նրանք, որ պիտի տեղափոխվեն՝ եթէ նրանք յանցանքը կատարել են մինչև փետրվարի 21-ը, դրանց գիւղացիների դասում գրվելու 10-ամեայ և 25-ամեայ պատժամիջոցը կրճատել առաջինը մինչև 4, երկրորդը մինչև 6 տարի։

Այն գաղթաքսորեալներին, որոնք աքսորի մէջ մնացել են 9 տարուց ոչ պակաս, թոյլ տալ բնակավայր ընտրելու ի բաց առեալ մայրաքաղաքները և նրանց նահանգները, յանձնելով նրանց ոստիկանութեան հսկողութեան՝ 5 տարով։ Նրանց, որոնք ենթակայ են քրէական օրէնսդրութեան, փոխանակ ճանաչելու բոլոր իրաւունքներից զրկված՝ ճանաչել զրկված բոլոր առանձին իրաւունքներից, սակայն առանց վերականգնելու նրանց ստացուածքի իրաւունքները։ Յիշեալ առանձնաշնորհումները չեն տարածվում այն անձանց վրա, որոնք յիշված են քրէական օրէնսդրութեան 84, 85 և 96 յօդուածներում։ Տաժանակիր աշխատանքի դատապարտվածներին կամ այդ աշխատանքներից դարձածների ժամանակամիջոցը կրճատել 1/3-ով, մշտական տաժանակրութիւնը դարձնել 20 տարվայ։ Այս ողորմածութիւնը տարածվում է նաև այն անձանց վրա, որոնք կը դատապարտվեն տաժանակրութեան մինչև 1913 թ. փետր. 21-ը գործած յանցանքների համար։ Մինչև 1913 թ. փետրվարի 21-ը մահապատժի դատապարտված անձանց, ինչպէս նաև այն անձանց, որ դատապարտվելու են նոյն պատժին մինչև փետրվարի 21-ը կատարած յանցագործութեանց համար, փոխանակ մահապատժի ենթարկելու, փոխարինել նրանց պատիժը 20-ամեայ տաժանակրութեամբ։

Վերոյիշեալ ողորմածութիւնները չեն տարածվում այն անձանց վրա, որոնք կատարել են յանցաւոր գործեր, նախատեսված պատժագրքի 922—941 սեկունդա, 987 պրիմա, 1449, 1451, 1453, 1477, 1632—1634, 1643 պրիմա, 1654 պրիմա, ինչպէս նաև պատժագրքի 100—102, 126 մասն երկրորդ յօդուածներով, և պետական յանցանք են կատարել լրտեսութեամբ։ Այն անձերը, որոնց վիճակը թեթևացած է նախորդ մանիֆէստներով, նրանց աքսորի մէջ մնալը կրճատել մի տարով ևս։ Գաղթաքսորեալներին, որոնք 1913 թ. փետր. 21-ին գտնվում են Սախալին կղզում, առանց բաց առնելու և արդէն գիւղացիների հաշւում մտածներին, ազատել զատվելու բոլոր հետևանքներից, վերականգնելով նրանց դատարանով կորցրած իրաւունքները, բացառութեամբ այն իրաւունքների, որ ձեռք են բերված ծնունդով և ծառայութեամբ, ինչպէս նաև ստացուածքային իրաւունքների։ Այն անձերին, որոնք ենթարկված են կամ ենթարկվելու են վարչական տուգանումի, ազատել այդօրինակ տուգանքից։ Արտասահմանում ապրող ռուսահպատակներին, որոնք ենթակայ են պատասխանատուութեան պատժագրքի 325 և 226 յօդուածների հիման վրա, չենթարկել այդ յօդուածներով յիշված պատիժներին, այլ Ռուսաստան դառնալուց յետոյ ենթարկել միայն ոստիկանութեան երկամեայ հսկողութեան։

Ազատել տուգանումից, քննութիւնից և դատից այն անձանց, որոնք խուսափել են զինուորական պարտաւոր ծառայութիւնից մինչև 1913 թ. փետրվարի 21-ը կամ որոնք կը ներկայանան 1914 թ. փետրվարի 21-ից ոչ ուշ։ Ազատել յետագայ պատժակրումներից ու անձնական ազատութեան սահմանափակումներից այն անձանց, որոնք պետական կարգի պահպանութեան 34-րդ յօդուածի կարգով ենթակայ են ոստիկանութեան բացարձակ հսկողութեան ու զուրկ են մայրաքաղաքներում ու համալսարանական վայրերում ապրելու իրաւունքից բարձր դպրոցներում տեղի ունեցած անկարգութիւններին մասնակցելու համար։ Բացարձակ ոստիկանական հսկողութեան կամ մատնանշված վայրերում ապրելու իրաւունքից զուրկ լինելու ժամանակամիջոցը կրճատել մի տարով՝ այն անձանց համար, որոնք նոյն 34 յօդ. կարգով ենթակայ են այդ յօդուածով սահմանված պատիժներին մի տարուց աւել ժամանակով՝ իրանց քաղաքական անբարեյուսութեան պատճառով. Սիբիրի ու Եւրոպական Ռուսաստանի հեռաւոր նահանգներն աքսորված մարդկանց համար (նոյն 39-դ յօդուածի կարգով) մատնանշած միջոցը գործադրել այն դէպքում, եթէ ստուգվի ու հաստատվի, որ լաւ վարք ու բարքի տէր են նրանք այժմս։ Ազատել բանտարկութիւնից այն մարդկանց, որոնք մատնանշված կանոնագրութեան կարգով ենթակայ են այդ պատժին պարտադիր կանոնների խախտման պատճառով։

ՌՈՄԱՆՈՎՆԵՐԻ ՏԱՆ 300-ԱՄԵԱԿԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
22, 23 և 24 փետրվարի

Պետերբուրգ. — Ձմեռային պալատի համերգային դահլիճում Կայսրուհի Թագուհի Մարիա Ֆէոդորովնային շնորհաւորեցին բարձր պաշտօնեաների տիկնայք, որոնք մօտենում էին Կայսրուհուն և խոր գլուխ տալիս։

Ձմեռային պալատում կայացաւ ճաշ շրջանային տանուտէրերի համար։ Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց ողորմած հարցուփորձից յետոյ դիմել նրանց հետեւեալ խօսքերով. «Ես շատ ուրախ եմ, որ տեսնում եմ ձեզ բոլորիդ՝ մեծ Մայր-Ռուսաստանի ներկայացուցիչներիդ: Մեր Ռուսաստանը աճեց եւ զօրացաւ առ Աստուած ունեցած հաւատով, Ցարերի դէպի իրանց ժողովուրդը տածած սիրով եւ ռուս ժողովրդի՝ Արքայական Գահին ցոյց տուած հպատակութեամբ: Թող այդպէս շարունակվի յաւէտ մշտապէս: Մեր բոլորիս սիրելի Մայր-Ռուսաստանի բարեկեցութեան կենացը, ձեր կենացը»: Այս խօսքերով Կայսրը բարձրացրեց բաժակը։ Մինիստրների խորհրդի նախագահը առաջարկեց խմել ռուս երկրի Ինքնակալ Տիրոջ կենացը։ Բարձրագոյն ուռան գղրդեցրեց պալատը ու միախառնվեց ազգային օրհներգի հետ։

Պետերբուրգի նահ. Շլիսէլբուրգեան գաւառի շրջանային տանուտէր Վասիլեյ Մօչալովը դիմեց Թագաւոր Կայսրին մի վերին աստիճանի սրտառուչ ճառով, որից յետոյ Կայսրը մօտենալով Մօչալովին՝ համբուրեց նրան։

Մինիստրների խորհրդի նախագահ Կոկովցեվը շնորհակալական հեռագիրներ ուղարկեց սերբիական և չերնոգորական մինիստրների խորհուրդների նախագահներ Պաշիչին և Մարտինովիչին՝ ի պատասխանի սրանց ողջոյնի հեռագիրների։

—

Պետերբուրգ.—Ձմեռային պալատում Նոյին Մեծութիւններին շնորհաւորեցին զանազան բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ, որոնց թւումն էին պետութեան բոլոր ազգութիւնների ներկայացուցիչները։ Բոլոր շնորհաւորողներին պալատում տրվեց նախաճաշ։

Երեկ. ժ. 5-ին Ձմեռային պալատի համերգային դահլիճում Նոյին Մեծութիւններին բաղդ ունեցաւ շնորհաւորանք մատուցանել դիպլոմատիական մարմինը։ Սկզբում շնորհաւորեցին դիպլոմատիական մարմնի կանայք, սկսած գերմանական դեսպանի կնոջից, յետոյ դեսպանները և մնացածները։

Մարիինսկի թատրոնում կայացաւ պաշտօնական ներկայացում։ Թատրոնը ծայրէ ի ծայր լի էր բարձր հասարակութեան, դիպլոմատիական մարմնի ներկայացուցիչներով, բարձրաստիճան զինուորականներով, մինիստրներով՝ Կոկովցէվի գլխաւորութեամբ, Պետական Խորհրդի և Դումայի անդամներով, սենատորներով։ Ներկայացմանը այցելեցին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհիները, Մեծ Իշխանուհիները և Մեծ Իշխանները։ Կայսերական կենտրոնական օթեակում առաջին կարգում մէջ տեղը բարեհաճեց տեղ գրաւել Թագաւոր Կայսրը, աջ կողմից՝ Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէոդորովնան, ձախից՝ Մայր Թագուհին։ Թատրոնումն էր նաև բուխարական էմիրը։ Ներկայացումից առաջ հասարակութեան պահանջով երեք անգամ նուագվեց ժողովրդական հիմնը, որ ծածկվեց ներկայ եղողների ցնծագին բացագանչութիւններով։ Նոյն Մեծութիւնները բարեհաճեցին կանգնած պատասխանել ներկայ եղողների հայրենասիրական զգացմունքներին։

Ցերեկն ու գիշերը փողոցները լի են հոծ բազմութեամբ։ Ամբողջ քաղաքը հրավառութեան մէջ է։ Կարգ ու կանոնը չը խախտվեց։

Քաղաքային դումայում տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքի բարձր դպրոցների խորհուրդների հանդիսաւոր միացեալ նիստը։ Յօբելեանի յաւերժացման համար բոլոր կրթական հաստատութիւնները հիմնել են թոշակաւորների տեղեր։

—

Պետերբուրգ.—Ռոմանովների Տան յոբելեանի տօնակատարման հանդէսները վերջացան պաշտօնական ճաշով Ձմեռային պալատում, որին հրաւիրված էին՝ բարձր ուղղափառ հոգևորականութիւնը, կաթոլիկների միտրոպոլիտ Կլիւչինսկին, լիւթերականների եպիսկոպոս Ֆարիֆէլդը, հայ արքեպիսկոպոս Ներսէսը, մինիստրների խորհուրդը, Պետ. Խորհրդի անդամները, Պետ. Դումայի նախագահը. սենատորներ, բարձրաստիճան զինուորական և քաղաքացիական պաշտօնեաներ, պալատական պաշտօնեաներ, տիկնայք. ազնուականութեան և զեմստվոների ներկայացուցիչներ, բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ, թւով մօտ 1000 մարդ։ Ճաշին ներկայ էին նաև Անտիոքի պատրիարքը, սերբիական միտրոպոլիտը, Խիվայի խանը, բուխարական էմիրը։ Ժամը 7-ին բարեհաճեցին գալ Նոյն Մեծութիւնները։ Առաջին բաժակից յետոյ Թագաւոր Կայսրի և Կայսրուհի Թագուհիների առողջութեան համար՝ պարպեցին 51 թնդանօթ բերդի պարիսպներից, երկրորդից յետոյ՝ Գահաժառանգի և բոլոր Թագաւորական Տան համար՝ 31 պարպում. երրորդից յետոյ հոգևոր անձերի և բոլոր հաւատարիմ հպատակների համար՝ նոյնպէս 31 թնդանօթ։

—

Պետերբուրգ.—Երեկոյեան Բարձրագոյն ներկայութեամբ կայացաւ պարահանդէս ազնուականների ժողովարանում։

—

Կազան.—Ի յաւերժացումն Ռոմանովների Տան յոբելեանի Կազանի թաթարները ժողովեցին 50,000 ր., հիմնելու համար Կազանում մահմեդական աղջիկների ապաստարան դպրոցով հանդերձ, ուր աւանդվելու է ռուսերէն։

—

Պարիզ.—Մինիստրների խորհրդի նախագահ Բրիանը շնորհաւորական հեռագիր ուղարկեց Կոկովցեվի անուան՝ Ռոմանովների Տան յոբելեանի առիթով։ Կոկովցևը ուղարկեց շնորհակալական պատասխան հեռագրով։

Պուանկարէն յանուն Թագաւոր Կայսրի ուղարկած շնորհաւորական հեռագրի մէջ բաղդաւորութիւն է ցանկանում Կայսերական գերդաստանին և հաւաստիացնում է, որ հանրապետութեան կառավարութիւնը միանում է Ռուսաստանի հանդէսներին։ Թագաւորի պատասխան-հեռագիրը ասում է, որ Նորին Մեծութիւնը հաւատացած էր Ֆրանսիայի համակրանքներին և նրան առանձնապէս հաճելի է ստանալ այդ համակրանքների նոր վկայութիւններ։ Կայսրը հաւատացնում է իր անխախտ բարեկամութիւնը առ Ֆրանսիան և երջանկութիւն է ցանկանում նրան և Պուանկարէին։

Բրիանը և Ժոննարը իրանց կողմից հեռագրով շնորհաւորեցին Կոկովցեվին և Սազօնովին։

—

Սոֆիա.—Ռոմանովների Տան 300-ամեակի առիթով ռուսական միսսիայում կայացան մաղթանք և նախաճաշ։ Ներկայ էին Էլէօնորա թագուհին շքախմբով, թագաւորի անձնական քարտուղարները, մինիստրները և ամբողջ դիպլոմատիական մարմինը։ Գեշովը շնորհաւորեց յանձին ռուսաց դեսպանի ռուսական Թագաւորական Տունը և ռուս ժողովուրդը բուլղար ժողովրդի կողմից։ Դեսպան Նեկլիւդովը շնորհակալութիւն յայտնեց Թագուհուն իր ներկայութեամբ ցոյց տուած պատւի համար և յայտնեց, թէ Ռոմանովների Տան բոլոր միապետները հոգացել են սլաւօնական ուղղափառ աշխարհի բարիքի մասին։

—

Բելգրադ.—Լրագիրները տպել են Ռուսաստանին նուիրված յօդուածներ, Թագաւոր Կայսրի, Կայսերական ընտանիքի և Ռոմանովների Տան Թագաւորների պատկերները։

—

Աթէնք.—Պալատի նախագահը յայտնեց, որ ինքը Թագաւոր Կայսրին ուղարկել է շնորհաւորական հեռագիր ժողովրդական ներկայացուցիչների կողմից Ռոմանովների Տան 300-ամեակի առիթով։

—

Ուսկիւբ.—Տաճարում միտրոպոլիտը մաղթանք կատարեց. Ներկայ էին արքայազն Ալէքսանդրը, զօրքի ներկայացուցիչները, ռուսաց հիւպատոս Ուզլինցովը։ Քաղաքը տօնական կերպարանք ունէր։

—

Սալոնիկ.—Յունաց Թագաւորի և Թագուհու, արքայազն Նիկոլայի, յունաց, բուլղարական և սերբիական ներկայացուցիչների ներկայութեամբ ռուսական եկեղեցում կատարվեց հանդիսաւոր պատարագ, յետոյ ընդունելութիւն գեներալ հիւպատոսարանում։

—

Կ. Պոլիս.—Ռոմանովների յոբելեանի առիթով «Ռոստիսլաւ» զրահանաւի վրա նաւաստիները ներկայացում կազմակերպեցին։ Ներկայ էին արտասահմանեան ռազմանաւերի նաւապետները, ռուս գաղութի անձինք։

—

Մադրիդ.—Թագաւորը հեռագրով շնորհաւորեց Թագաւոր Կայսրին Ռոմանովների Տան յոբելեանի առիթով։

Բուխարէստ.—Մամուլը համակրական յօդուածներ է նուիրում Ռոմանովների Տան 300-ամեայ յոբելեանին։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
22, 23 և 24 փետրվարի

Սոֆիա. — Կառավարութիւնը մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներին յանձնեց յուշագիր բուլղար-ռումինական վէճին վերաբերեալ։

Բուլղարական գործակալութիւնը հաղորդում է. «Հակառակ այն լուրերի, թէ Բուլղարիայում բոյկոտի են ենթարկված գերմանական և աւստրիական ապրանքները, մենք լիազօրված ենք յայտնելու, որ բոյկոտի հարցը դեռ չէ յարուցվել»։

—

Ալէքսանդրիա.—Այստեղ գնել են մեծ թւով արաբական նժոյգներ աւստրիական զօրքի համար։ Այսօր նաւերով ուղարկեցին 1500 ձի։

—

Բեռլին.—Լրագրական այն տեղեկութիւնների առիթով, թէ իբր Մանհէյմի ռուսաց հիւպատոսը Կարլսրուհէ մեկնելիս կալանաւորվել է կայարանում, Վոլֆի գործակալութիւնը հաղորդում է, թէ հիւպատոսը բնաւ չէ կալանաւորվել, այլ միայն կանգնեցրել են նրան՝ անցնելու տոմսակ չունենալու համար։ Արտաքին գործերի մինիստրը ռուսաց դեսպանին ցաւակցութիւն յայտնեց տեղի ունեցած միջադէպի առիթով։

—

Բեռլին. — Ռէյխստագում կայացաւ պետական կանցլէրի խորհրդակցութիւնը բոլոր կուսակցութիւնների՝ բացառութեամբ սօցիալիստների՝ ներկայացուցիչների հետ զինուորական օրինագծի հարցի առիթով։

—

Բեռլին.—Կալկաթայից հաղորդում են, որ դալայ-լաման նորից ստանձնեց Տիբէթի կառավարութիւնը և զօրքեր ուղարկեց Զումբի չինական գեներալ Զանի դէմ։

—

Բուդապեշտ.—Պալատը երրորդ ընթերցումից յետոյ ընդունեց ընտրողական բարենորոգման օրինագիծը։

—

Բալտիմորա.—Ապրանքատար նաւերից մէկի վրա ուժանակի պայթումից սպանվեցին մօտ 60 և վիրաւորվեցին 60 մարդ։ Վնասը 500,000 դոլլար է։

—

Տօկիօ.—Ծովային մինիստրութիւնը ֆինանսական դժուարին կացութեան պատճառով կրճատեց նոր ծովային ծրագիրը։

Եօկոհամայում այրվեցին 800, Տօկիօյում 400 տուն։

—

Մուկդեն. — Պեկինից կարգադրվեց արգելել տեղեկութիւններ տպել զօրքերի և զինուորական ձեռնարկութիւնների մասին։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

22 և 23 փետրվարի

Սալոնիկ.—Սերբիական կառավարութեան խնդիրքով յոյները Սան-Ջիօվանի-դի-Մէդուա են փոխադրում 28,000 սերբ զինուորի՝ Սկիւտար դիմելու համար։

Աթէնք.—Եանինան վերջնականապէս գրաւվեց յոյներից։ Անձնատուր եղաւ 32,000 մարդուց բաղկացած զօրամասը Էսադ-փաշայի գլխաւորութեամբ։ Եանինայի և շրջակայքի ազգաբնակութիւնը ցնծում է։

Եանինայի անձնատուր լինելու արձանագրութեան ստորագրութիւնից յետոյ, քաղաքի կառավարիչ նշանակված գեներալ Սուցօս ստանձնեց իր պարտականութիւնները։ Նահանգապետի տան վրա ծածանվում է յունական դրօշակ. Գահաժառանգը հերթական կարգադրութիւն արեց պատրաստելու ուտեստի մթերքներ Եանինայի ազգաբնակութեան համար։

Ունեցած տեղեկութիւնների համաձայն, թիւրքերը Եանինայի շուրջը ունէին 108 թնդանօթ, որոնց թւում 35 պաշարողական։

Ցէտինիէ.—Եանինան վերցնելու առիթով տեղի ունեցան հանդիսաւոր ցոյցեր յունական, սերբիական և բուլգարական միսսիաների շէնութիւնների առաջ։

Աթէնք.—Եանինան վերցնելու առիթով Գահաժառանգը իր հրամանի մէջ երախտագիտութիւն է յայտնում զօրքին։

Կահիրէ.—Քեամիլ-փաշան արաբ ժուռնալիստների հետ խօսելիս յայտնեց, որ իթթիհադականների նպատակն է ձեռք բերել իշխանութիւն, և ոչ թէ շարունակել պատերազմը, որովհետև Քեամիլը պահանջում էր Ադրիանուպոլսի չէզոքացումը, մինչդեռ Մահմուդ-Շէվքէթ-փաշան առաջարկեց զիջել այդ քաղաքի կէսը։ Անկասկած է, որ Չաթալջայի զօրքի մէջ դժգոհութիւն է տիրում. կարելի է նախատեսել յեղափոխութիւն զօրքը Կ. Պոլիս վերադառնալուց յետոյ։ Քեամիլի կարծիքով մեծ պետութիւնները պէտք է զսպեն դաշնակիցներին պատերազմական տուգանքը պահանջելուց, որպէսզի չը վատթարանայ Թիւրքիայի ֆինանսական դրութիւնը։

Սօֆիա.—Շարքեօյի բնակիչները բուլգարական բերդապետին ներկայացրին մի արձանագրութիւն, որի մէջ մանրամասն բերված են թիւրքերի անասելի գազանութիւնների նկարագրութիւնները։ Հարկաւոր է 200.000 թիւրքական ֆունտ վնասվածներին օգնելու համար։

Կ. Պոլիս.—«Մ. և Ա.» կոմիտէտը որոշեց շարունակել պատերազմը։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԵՐԷԿՎԱՅ «ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ» ԵՒ ԱՅՍՕՐՎԱՅ «ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ»

(Մի էջ եւրոպական դիւանագիտութեան պատմական խաղերից)

I

Բալկանեան փոթորիկների յուզումնալից դրաման մտաւ իր զարգացման երրորդ էտապի մէջ։ Առաջինը՝ իր երկամսեայ տեւողութեամբ (անցեալ տարվայ հոկտեմբերի սկզբից մինչև դեկտեմբերի սկիզբը), «աւետեց» Եւրոպայի մանրիկ պետութիւնների ռազմական միութեան անակընկալ «հերոսութիւնների» խոշոր փաստը։ Երկրորդ՝ զինադադար էտապը կոչված էր արձանագրել ռոմինների կուլտուրական աւերածութեան եղեռնալից ողբերգութիւնը խաղաղութեան ակտով վախճանապէս փակելու։ Եւ այժմ, երրորդ էտապը՝ վկայելով այդ ակտի տրագիքական վիժումը՝ նորից հերթը թողնում է զէնքի քաղաքականութեան՝ թնդանօթների աւերիչ ռմբակոծումների տարերային ընթացքին։ Մարդկային խիղճը, կամքն ու բանականութիւնը, դիւանագիտական փոխադարձ հաշւետուութիւնը չեն, որ ըստ երեւոյթին կոչված էին իրերի և յարաբերութիւնների նոր դասաւորութիւններ տնօրինելու, այլ սուր ու հրի, երկաթի ու արեան քաղաքականութեան յատուկ տրամաբանութիւնը։ Շուկայի ապրանք դարձած ժամանակակից պատրիօտիզմի վարձադիրը, գնահատութեան կշիռը՝ որոնում են միլիտարիզմի աքսենալում...

Նորից պարտվեց եւրոպական հզօրների դիւանագիտական «իմաստութեան» հաւաքական կաճառը. դարձեալ մի քարոյական հարուած այն հասցէներին, ուր խաղաղութեան փաստը եւ խաղաղասիրութեան իղէան փայփայվում են սոսկ բանկետային էժանագին ճառերում, պարլամենտական «հանգստացուցիչ» բացատրութիւնների և պետական ներկայացուցիչների շուրջն բաժակաճառերի մէջ։ Բալկանեան փոթորիկը դարձաւ մի փորձառու պատուհաս, որ, աւելի քան որևէ ուրիշը, արտառոց փաստերով ապացուցեց պաշտօնական կամ անուանական խաղաղասէրների միջազգային-դիւանագիտական անընդունակութիւնը։ Համաշխարհային պատմութեան տարեգրութիւնը այսօր իսկ կարձանագրէ իր ընթացիկ էջերում, որ այսպէս անուանված քաղաքական կօնցերտը մեծ նուագածուների՝ անգամ պատերազմի երկրորդ բռնկումը խանգարելու կարելիութիւն չունեցաւ և Լօնդոնի երկարաձիգ նիստերը՝ դեսպանների և ախոյեանների ներկայացուցիչների, ողբալի հետեւանքներ ունեցան։

Սակայն նոյն բալկանեան արիւնահեղ դրաման մի խոշոր մերկացուցիչ փաստ եւս արտադրեց համաշխարհային բնաւորութեամբ, որ գուցէ աւելի քան որևէ մէկը՝ պատերազմական անցքերի դարաւոր արձանագրութեան մէջ՝ ընդունակ է դիւանագիտական լարախաղացութեան կատարելատիպ պսակը կազմելու։ Փաստը վերին աստիճանի բնորոշ է և ուշագրաւ։ Եւ մենք կը յանձնարարէինք այն հայ իդէալիստներին—որոնք իրանց կրծքի տակ անխռով հաւատ փայփայելու ծայրայեղ պարզամտութիւնն ունեն տակաւին՝ դէպի այս կամ այն մեծ պետութեան «անկեղծ ցանկութիւնները» և «բարեացակամ ձգտումները» իբր յօգուտ քաղաքականապէս տկարների և ընկածների—այդպիսի հայ իդէալիստներին (մանաւանդ թիւրքահայերից), ասում ենք, կը յանձնարարէինք ակնարկածս խոշոր փաստի յետագայ տարրալուծումներին ուշադրութեամբ հետևել։

Այդ փաստը՝ իր պարզ ու հակիրճ ձեւակերպումով՝ կազմում է այն, որ Թիւրքիայի երէկվայ «բարեկամները»—դարձան այսօր նրա «թշնամիները», գաղափարներ իրանց պայմանական հասկացողութեամբ։

Ի՞նչպէս։

Ով առողջ լօգիկայի ցուցմունքներով հետևէ բալկանեան անցքերի այն յատուկ նւէջներին, ուր արտայայտվել է եւրոպական հրամայողների հաւաքական կամքը, կը գտնէ, որ վերջնիս ընթացած ուղղութիւնը՝ խօսքի և ապա գործի քաղաքականութեան բովերով՝ ներկայացնում է մի խճճված կծիկ, որի մէջ կենտրօնանում են թելեր ամեն կողմերից և անխնայ խաչաձեւում ու կծկռտում միմեանց։ Մի այդօրինակ դիալեկտիկական կնճիռ՝ բարձրակոչ ֆրազների և փաստական ակտերի միջև՝ անկարող էք գտնել մարդու անհատական կեանքում, ուր հոգեբանութիւնն ու տրամաբանութիւնը՝ նորմալ արտայայտումների այս կամ այն չափերով, իրանց իշխող դերն են խաղում։ Դիպլօմատիան է միայն՝ պետականութեան քաղաքականութեան արուեստը, ուր ծնունդ են առնում և սրբագործվում մեքենայութիւնների բոլոր տեսակները։

Այս վերացական ակնարկների մէջ համոզվելու համար, պէտք է ուշադրութեամբ հետևէ ընթերցողը մեր թեթև զբօսանքին, որ կամենում ենք կատարել այն արիւնաներկ դաշտում, ուր Եւրոպայի քաղաքական կօնցերտը փռեց իր գործունէութեան բազմածալ փեշերը.

B. Intimus

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

«Р. Сл.»-ի փետրվարի 20-ի համարում տպված է «Հայաստանը և Եւրոպան» խորագիրը կրող մի յօդուած, որ ճառում է Պրիասնէի հետ եղած խօսակցութեան մասին, վերաբերեալ հայերին։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԱԲՆԱԿ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

Էրզրում, 19 փետրվարի.—Ցամառ լուրեր են շրջում, որ Կ. Պոլսից եկած հրամանի համաձայն՝ Վասպուրականի շէյխսէյիդների մօտ ուղարկվում է 800 զինված քիւրդ։ Շէյխ-սէյիդ-Ալին իբրև հիւր Բիթլիսի վալիի մօտ է իջևանել։ Շէյխ-սէյիդ Ալին յայտնի է ամբողջ Վասպուրականին իր աւազակութիւններով, յարձակումներով, թալաններով և սպանութիւններով։ Հաւատացնում են, որ կառավարութիւնը Համիդիէ քիւրդերից զօրաժողով է անում. վերջին օրերս մզկիթներում գրգռիչ քարոզներ են տալիս քրիստոնեաների դէմ։ Քրիստոնեաների մէջ սարսափ է տիրում։ («Բ. Զ.»)

Սղերդ, 26 յունվարի.—Արդէն յայտնել եմ ձեզ, թէ նշանները սպառնալից են տեղիս հայերի համար։

Այս գիշեր իսկ՝ քաղաքիս բոլոր թաղերում անյայտ պատճառով հրացանաձգութիւն սկսվեց, որը անեց մի ժամ։

Ազգաբնակութիւնը վերին աստիճանի սարսափահար դրութեան մէջ է գտնվում։

Կառավարիչը մինչև այժմ դեռ ոչինչ չէ արել՝ արգելելու համար այս արարքը։

Հալէպ, 26 յունվարի.—15 տարեկան քրիստոնեայի դեռատի մի հայուհի, Լուսաբեր Պասմաճեան, առևանգվեց տեղացի երիտասարդներից մէկի՝ միւսիւլման Սալիհ էֆէնդիի ձեռքով։ Նրան չեն կամենում վերադարձնել ոչ իր ծնողներին և ոչ էլ հայ քահանային։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՆԻՍՏԻԱ ԵՒ ՇՆՈՐՀՆԵՐ

«Մշակի» այսօրվայ համարում տպված Բարձրագոյն հրովարտակով զանազան շնորհներ և արտօնութիւններ են շնորհվում Ռօմանօվների Տան թագաւորութեան 300-ամեակի առիթով։ Սակայն որովհետև հրովարտակի մէջ բերված օրէնքների յօդուածները շատերին յայտնի չեն, ուստի մենք կը տանք մի քանի բացատրութիւններ, մանաւանդ ամնիստիայի վերաբերեալ։

Ամնիստիան տարածվում է այն անձանց վրա, որոնք կատարել են 1) կրօնական յանցանքներ, նախատեսված քրէական օրէնսգրքի 93-րդ և 94-րդ և պատժագրքի 1575-րդ յօդուածներով։ Այդ յօդուածները վերաբերում են քրիստոնէական օտար (կաթոլիկ, բողոքական, լուսաւորչական) դաւանութեան պատկանող քահանաներին և կրօնաւորներին, որոնք մկրտել, պսակել են օրթօդոքս երեխաներին և անձանց իրանց եկեղեցիների ծէսով, ապօրէն կերպով, 2) Կայսրի եւ Կայսերական Տան անդամների դէմ գործած յանցանքներ, նախատեսված քրէական օրէնսգրքի 103, 104, 106 և 107-րդ յօդուածներով, այսինքն այն անձինք, որոնք խօսքով կամ գրչով, նկարներով անարգանք են հասցրել կամ անպատկառ վերաբերմունք են ունեցել, դրդել են ժողովուրդը դէպի ապստամբութիւն, թշնամութիւն են սերմանել դասակարգերի մէջ, անլեգալ գրականութիւն են պահել և այլն։

Ամնիստիան չէ տարածվում այն անձանց վրա, որոնք մեղադրվել են իբրև պատկանողներ այնպիսի յանցաւոր կուսակցութիւնների կամ ընկերակցութիւնների, որոնց նպատակն է բռնի կերպով տապալել գոյութիւն ունեցող պետական կազմը, այսինքն այն անձանց վրա, որոնք մեղադրվում են քրէական օրէնսգրքի 101, 102 յօդ. և 126-դ յօդուածի 2-դ մասով։

Գալով տուգանքներից, տուրքերից և հարկերից ազատվելուն, Կովկասի վերաբերմամբ մենք կը բերենք միայն հետեւեալ գլխաւոր կէտերը. 1) գիւղականների վրա մնացած պետական հողային տուրքի ապառիկները, 2) պետական ծառայութեան փոխարէն սահմանված զինուորական տուրքի ապառիկները, որոնք ներվում են լրիվին, իսկ 3) քաղաքներում և աւաններում անշարժ կալուածների համար սահմանված տուրքերը, որոնք այսօր կոչվում են «պետական հարկ անշարժ կալուածներից»—ներվում են կէսով չափ։

300-ԱՄԵԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

III

Ռօմանօվների Տան 300-ամեայ թագաւորութեան ընթացքում Մօսկովի պետութիւնը—փոքրիկ, աննշան և Եւրոպայից ու մինչև իսկ Թիւրքիայից անուշադիր թողնված պետութիւնը—ծլեց ու ծաղկեց նախ՝ ընդարձակելով իր սահմանները այնպէս լայնածաւալ, որ ներկայումս իր ունեցած երկրների տարածութեամբ բռնում է առաջին տեղը, այսինքն մակերևոյթը ռուս պետութեան 400,000 քառակուսի մղոնից էլ աւել է, որ կազմում է աշխարհիս բոլոր ցամաքների մի 6-րդ մասը։

Ազգաբնակութեան թւով Ռուսաստանը այժմ բռնում է 3-րդ տեղը, ունենալով մինչև 160 միլիոն բնակիչ, իսկ 300 տարի առաջ 10 միլիոնի էլ չէր հասնում։ Տարեկան պետական մուտքը այժմ մի քանի միլիարդի է հասնում, իսկ առաջ, այսինքն Մօսկովի թագաւորութեան ժամանակ մի տասնեակ միլիոն էլ չէր կազմում։

Մինչդեռ 300 տարի առաջ Մօսկովի թագաւորութեան մէջ մի հատ երկաթ պատրաստելու գործարան չը կար, հարեան պետութիւնները ունէին արդէն զինված զօրքեր հրացաններով, թնդանօթներով և այլն։

Ահա այս հանգամանքն էլ մի կողմից ստիպեց Ռօմանօվների Տան Ցարերին օրինակ վերցնել Արևմտեան Եւրոպայից, այսինքն կուլտուրապէս զարգացած ազգերից, գիտութիւն և լոյս սփռելու Մօսկովի պետութեան մէջ Արևմուտքից հրաւիրված վարպետների, արհեստաւորների, ճարտարապետների, ուսուցիչների և այլ մասնագէտների միջոցով։

Եւրոպայի ազդեցութիւնը այն հետևանքն ունեցաւ, որ աստիճանաբար զօրեղացրեց Մօսկովի պետութիւնը հէնց Ռօմանօվների Տան առաջին արքայից սկսած, երբ հարեւան պետութիւնները ամեն ճիգ էին թափում նուաճելու և մինչև իսկ ոչնչացնելու Մօսկովը։

Սակայն Ռօմանօվների Տան արքաների փառաւոր գործունէութեան հիմնաքարը կազմում էր այն գիտակցութիւնը, թէ առանց գիտութեան, առանց եւրոպական կուլտուրայի չկայ փրկութիւն։ Ահա այդ հիմնաքարը հնարաւորութիւն տուեց Ռուսաստանին մերձենալ կուլտուրական ազգերին և յարակցել հանուր մարդկային քաղաքակրթութեան։ Այդ ուղղութեան պանծալի թագաւորութեան ներկայացուցիչն է Մեծն Պետրոս (1682—1725 թ.), որ իր հանճարեղ անհատական ձիրքերով և անօրինակ բացառիկ արքայական գործունէութեամբ եզակի տեղ է գրաւում մինչև իսկ համաշխարհային պատմութեան մէջ։

Մեծն Պետրոսի թագաւորութեան ժամանակից սկիզբն են առնում ռուս-թիւրքական և ռուս-պարսկական յաղթական պատերազմները, որոնց շնորհիւ Թիւրքիան, որից ամբողջ Եւրոպան մի ժամանակ սոսկում էր, աստիճանաբար ընկնում է, փոքրանում, կորցնելով բազմաթիւ երկիրներ։ Ալէքսանդր II-ի կայսրութիւնը արդէն մի փորձ էր վերջնականապէս թօթափելու ասիացիութեան լուծը և հաստատուն քայլով առաջ կոխելու եւրոպականութեան ուղիի վրա, սակայն կայսրի անսպասելի, վաղաժամ նահատակ մահը կիսատ թողեց ամեն ինչ։ Ինչպէս յայտնի է, հայկական կեանքի վերածնութեան շրջանը ուժեղ թափով առաջ գնաց 70-ական թւականներից Ալէքսանդր II-ի կայսրութեան ժամանակ, երբ ունեցանք հայկական միջնակարգ և ծխական դպրոցներ կայսերական յատուկ հրովարտակով։ Այդ կայսրութեան օրով էլ հայերը սկսեցին ապրել այն տենչերով և յոյսերով, թէ մի օր էլ Ռուսաստանը կոչված է կատարելու քրիստոնեաների ազատարարի դերը թիւրքական լծից. այդ բանին մեծ զարկ տուեց 1878 թ. ռուս-թիւրքական յաղթական պատերազմը, Բուլգարիայի ազատագրումը և հայ ժողովրդի ու հայ զօրավարների կատարած դերը և մատուցած ծառայութիւնները։

Մինչդեռ Եւրոպան միշտ նպաստում էր Թիւրքիայի ուժեղացման ընդդէմ Ռուսաստանի, սակայն ռուսական զէնքի յաղթանակը ընկճում, թուլացնում էր և սոսկում թողնում թիւրք մոլեռանդ պետութեան վրա. և եթէ Ռուսաստանի վախը չը լինէր, Թիւրքիան բոլորովին այլ կերպ կը վարվէր իր հպատակ քրիստոնեայ տարրերի հետ։

Ցայտնի է, թէ Նապօլէոնը, երբ Ալէքսանդր I-ը պատերազմ հրատարակեց և արշաւեց Ռուսաստանի վրա մեզանից 100 տարի առաջ, որպիսի խոստումներ էր անում իր դեսպանի միջոցով թիւրքաց սուլթանին, որ սա նրան դաշնակցէ, սակայն սուլթանը մերժեց աշխարհս դղրդացնող մեծ աշխարհակալ Նապօլէոնին դաշնակցելուց այն վախից, որ տածում էր դէպի ռուսական զէնքը։ Արդեօք ի՞նչ կը լինէր նոյնիսկ յատկապէս մեր՝ հայերիս վիճակը, եթէ Հայրենական պատերազմը չը վերջանար ռուսական Արծուի յաղթութեամբ և սուլթանն էլ դաշնակցէր Նապօլէոնին, որը խոստանում էր սուլթանին նաև տալ Կովկասը...

Ա. Նազարէթեան

ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԳԱՒԱՌՈՒՄ

Վաղարշապատ, 21 փետրվարի

Երէկ թէ Մայր-Տաճարում և թէ Վաղարշապատի եկեղեցիներում հոգեհանգիստ կատարվեց Ռօմանօվների Տան հանգուցեալ կայսրների յիշատակին։

Իսկ այսօր առաւօտեան Վաղարշապատը տօնական բնաւորութիւն էր ստացել։ Բոլոր փողոցները զարդարված էին դրօշակներով, իսկ պատշգամբները գորգերով։

Առաւօտեան ժամը 10-ից սկսվեց Մայր-Տաճարում՝ Աւագ Սեղանում պատարագը։ Պատարագիչն էր Աշոտ եպ.։ Վեհափառը ներկայ էր թէ պատարագին և թէ կայսերական մաղթանքին։ Պատարագին երգում էր Ռուբէն աբեղայ Մանասեանի՝ ճեմարանի աշակերտներից կազմած քառաձայն խումբը իր ղեկավարութեամբ։

Պատարագի վերջին՝ Վեհափառը, միաբանութիւնը և Վաղարշապատի քահանաները շուրջառ առած շրջապատեցին Իջման Սեղանը։ Պատարագիչն իջնելով Մայր Սեղանից բարձրացաւ Իջման Սեղանը և կարդաց կայսերական մանիֆեստը, որը ստացել էր Վեհափառը հեռագրով Փոխարքայի միջոցով։ Ընթերցումից յետոյ սկսվեց Կայսրի և Կայսերական Տան արևշատութեան մաղթանքը։

Պատարագից յետոյ թէ միաբանութիւնը, թէ գաւառապետը իր օգնականով և պրիստաւով, թէ տեղիս ռուս պաշտօնական անձինք և թէ ընտիր հասարակութիւնը խռնվեց ճեմարան՝ գրական հանդէսին ներկայ լինելու։ Ճեմարանի վարչութիւնը իր հանդիսարանում գրական հանդէս էր կազմակերպել Ռօմանօվների Տան թագաւորութեան 300-ամեայ յոբելեանի առիթով։

Հանդէսը բացեց Սիմոնեան արքեպ. «Հայր մերով»։ Նախ ճեմարանի հ. տեսուչը մի քանի խօսքով բացատրեց հանդէսի նշանակութիւնը և ինչի համար լինելը, ապա հ. Մանասեանի կազմած քառաձայն խումբը երգեց ռուսերէն «Տէր, պահեա զկայսրն մեր»։

Ապա ուսուցիչ Ս. Մամիկոնեանը ռուսերէն խօսեց «Ռօմանօվների Տունը ռուսաց պատմութեան մէջ» թեմայով։ Դրան հետևեց աշակերտների արտասանութիւնը Ա. Պուշկինի «Պետերբուրգ» պօէմայից։ Խումբը դարձեալ երգեց քառաձայն՝ «Որ վառեցիր»։ Ապա ցոյց տրվեց Մայկովի՝ «Պետրոս Մեծի խնջոյքը» պատկերը։ Դրանից յետոյ ուսուցիչ Գ. Ալթունեանը հայերէն բանախօսեց «Ռուս ժողովուրդը համաշխարհային պատմութեան մէջ» թեմայով։ Խումբը երգեց օրհներգ ռուսերէն, ապա ասվեց Լերմոնտովի «Բօրօդինօ», «Երկու հսկայ» և Պուշկինի «Պոլտավայի ճակատամարտը»։ Խումբը դարձեալ երգեց ռուսերէն մի երգ։ Ապա ուսուցիչ պ. Մօղրեկեանը խօսեց ռուսերէն 60-ական թւականների բարենորոգութիւնների մասին, որից յետոյ խումբը երգեց «Տէր, կեցո»։

Ժամը 3-ին վերջացաւ հանդէսը նոյն սրբազանի պահպանիչով։

Վաղարշապատի փողոցներում նուագում էր տեղական զուռնան և խանանդան։ Երեկոյեան թէ Մայր-Տաճարի և թէ ճեմարանի բակում լուսավառութիւն և հրախաղութիւն կար։ Թէ վերոյիշեալ հաստատութիւններում, թէ վեհարանի պատերի վրա և թէ տեղիս ոստիկանատան պատշգամբում սարքված էին վենզելներ։ Չը մոռանամ ասել, որ ճեմարանի հանդէսը հանդիսարանում նկարեց սինօդի անդամ Բարգէն վարդապետը։

Վ. Ք. Ադամեան

ՆԱՄԱԿ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

Պետերբուրգ, 19 փետրվարի

Մայրաքաղաքը հանդիսաւոր կերպարանք է ստացել։

Կառուցվել են բազմաթիւ կիօսկեր, զարդարվել են տները, ծածանվում են դրօշակներ։

Ընդհանուր հետաքրքրութիւնը 300-ամեայ յօբելեանի տօնակատարութեան շուրջն է։

Հրատարակված են գրքոյկներ, պօստ կարտեր, մեծ պատկերներ։

Շատերը աշխատում են տեղեր գրաւել հանդէսը տեսնելու համար այն փողոցների տներում, որտեղով անցնելու է թափօրը։

Եկել է Ներսէս արքեպիսկոպոսը Քիշինեվից։ Եկել են Թիֆլիսից իշխան պ. Թումանով, քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան և վարչութեան անդամ Ժուրաւլև։

Փորձնական գործի համառուսական խորհրդակցութիւնը վերջացաւ։ Իմ զեկուցումները ստացան հաւանութիւն՝ այն է ալպիական կայարանի, ֆերմայի և լաբօրատօրիայի մասին։ Տիմօֆէեվ զեկուցում կարդաց լեռնային և ջրաբբի տեղերի փորձնական կայարանների մասին։

Խորհրդակցութեան կից բացված էր փորձնական կայարանների ներկայացրած գործերի ցուցահանդէս, որը շարժեց մեծ հետաքրքրութիւն։

Ա. Ք.

ԵՓՐԵՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆԵԼՈՒ ԱՌԻԹՈՎ

Երէկ, ցերեկվայ ժամը 1-ի գնացքով էջմիածին մեկնեց Թիֆլիսի թեմի նախկին ժամանակաւոր կառավարիչ և ներկայումս սինօդի անդամ նշանակված Եփրեմ եպիսկոպոս Սուքիասեանը։

Սրբազանը՝ 1905 թւից Թիֆլիսի կօնսիստօրիայի նախագահութեան հետ՝ վարում էր նաև Թիֆլիսում գտնվող էջմիածնապատկան կալուածքների կառավարչի պաշտօնը։

Ցիշեալ երկու ոչ այնքան թեթև—մանաւանդ նախագահութիւնը — պաշտօնները յանձնելու գրաւական ծառայեցին, հարկաւ, Եփրեմ եպիսկոպոսի անցեալ բազմակողմանի փորձառութիւնը։

Եւ արդարև այդ այդպէս է, եթէ ի նկատի ունենանք նրա, բացի մանկավարժական ու մասամբ գրական գործունէութիւնից, 6-ամեայ պաշտօնավարութիւնը վարդապետ ձեռնադրվելուց յետոյ Նոր-Նախիջևանի ս. Խաչ վանքում իբրև վանահայր և վանքի դպրոցի վերատեսուչ, մօտ 3 տարի Քիշինեվի կօնսիստօրիայի նախագահ, 5 տարի Շամախու թեմի կառավարիչ՝ Եսայի եպիսկոպոսի մահից յետոյ, իբր վրա ունենալով միևնոյն ժամանակ Սաղիան վանքի վանահայրութիւնը և այլն։

Եւ դեռ Գարեգին արքեպիսկոպոսի կենդանութեան օրօք Եփրեմ եպիսկոպոս (այն ժամանակ վարդապետ) կօնսիստօրիայի նախագահութեան պաշտօնում համարվում էր բոլոր գործերի ղեկավարը և ուղղութիւն տուողը։

Մի գլխաւոր հանգամանք, որ երևում էր հէնց այդ ժամանակից ու վերջին՝ թեմի ժամանակաւոր կառավարչի պաշտօնավարութեան շրջանում—այդ Եփրեմ եպիսկոպոսի ընկերական, մտերմական կողմն էր, որ կար նրա բնաւորութեան մէջ, և որի պատճառով, թւում է մեզ, նա սիրված ու յարգված էր Թիֆլիսի հայ հասարակութեան համարեա բոլոր խաւերում։ Նրան օտար էր իշխանաւորի երբեմն անտեղի գոռոզութիւնը և պատրաստ էր ամեն կերպ օգտակար լինել հասարակական գործերին։

Եւ այդ է, որ երբ յայտնի դարձաւ Եփրեմ եպիսկոպոսին Էջմիածին կանչելու վճիռը, Թիֆլիսի հայ ազգային-դպրոցական հաստատութիւնները շտապեցին իրանց երախտագիտութիւնը յայտնել Նրան հրա-

[illegible]

օգտակար պաշտօնավարութեան համար բարի երթ մաղթեցին Մ. Ասիլեանը՝ Թիֆլիսի հայ ծխական եկեղեցական վարժարանների ուսուցչական մարմինների կողմից, Արշակ քահ. Մինասեանը՝ նոյն դպրոցների հոգաբարձական կազմերի կողմից, Եր. Լալայեանը՝ Ազգագրական Ընկ. կողմից, Թանգարանի շէնքի խնդրում սրբազանի ցոյց տուած աջակցութեան համար, Ց. Ամիրխանեանը՝ Ներս. դպրոցի հոգաբարձութեան կողմից։

Սրբազանը բոլորին էլ իր անկեղծ շնորհակալութիւնը յայտնեց ցոյց տուած սիրոյ ու յարգանքի համար, մատնանշեց ուսուցչական և հոգաբարձական մարմինների համերաշխ գործակցութեան վրա և վերջում իբրև սրտացաւ բարեկամ խրախուսանքի մաղթեց աջողութիւն իր ապաբրզում։

Գնացքը շարժուեց ժամը 1-ից անց ներկայ եղողների բացագանչութիւնների տակ։ Սրբազանին ուղեկցելու գնացին Թեմական տեսուչ Տէր-Միրաքեանը մինչև Ղարաքիլիսա, հայ քահանայական դասի և այլ ներկայացուցիչները մինչև Սանդար կայարանը։

Համաձայն որոշման այդ օրը բոլոր ծխական դպրոցներում պարապմունքները դադարեցին երրորդ դասից յետոյ։

Նոր նշանակված առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսը Թիֆլիս կը հասնէ կիրակի առաւօտեան։ Ե.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Փետրվարի 21-ին հանդէսից յետոյ Կովկասի փոխարքային ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն ուղղափառ հոգևորականութեան կողմից՝ գլուխ ունենալով էկզարխ Իննոկէնտի արքեպիսկոպոսին, և խնդրեց առ Նուիրական ոտս Թագաւոր Կայսեր արկանել վրաց էկզարխութեան և հոգևորականութեան անսահման հպատակութեան և շնորհակալութեան ու հաւատարմութեան զգացմունքները։

— Փետրվարի 21-ին Կովկասի փոխարքային Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութեան ներկայանալու ժամանակ, պարագլխի պաշտօնակատար Սապինօվը, «Кавказъ»-ի ասելով, դիմել է Նորին պայծառափայլութեանը հետևեալ խօսքերով. «Ձերդ պայծառափայլութիւն, կոմս Իլլարիօն Իվանովիչ։ Այս հանդիսաւոր օրը, երբ մեր մեծածաւալ բովանդակ հայրենիքը միացած վեհ ուրախութեան զգացմունքով Ռօմանովների Տան 300-ամեայ յօբելեանի առիթով, որ իր հանճարով ստեղծեց Ռուսական Կայսրութեան ոյժն ու հզօրութիւնը, Թիֆլիսի նահանգի վրաց ազնուականութիւնը խնդրում է Ձեզ, Ձերդ պայծառափայլութիւն, առ Նուիրական ոտս մեր պաշտելի Միապետի արկանել մեզ ոգևորող ամենահաւատարմութեան զգացմունքները»։ Այս խօսքերին փոխարքան պատասխանեց պատգամաւորութեան. «Ես շատ ուրախ եմ լսելու ձեր արտայայտած զգացմունքները և կը հաղորդեմ նրանց մասին Թագաւոր Կայսերին»։

— Փետրվարի 22-ին Հալաբարում «Մեղու» Հայուհեաց Ընկերութիւնը իր ճաշարանում 610 աղքատ կնոջ ու երեխայի ճաշ տուեց կոմսուհի Վօրօնցօվա-Դաշկօվայի նուիրած գումարով։

— «Утро Россіи» թերթի ասելով, «Դաշնակցութիւն» գործի նկատմամբ ամնիստիան տարածվում է միայն 132-րդ յօդուածով դատապարտվածների վրա, այսինքն անլէգալ գրականութիւն պահելու համար մեղադրվածների վրա։

— Փետրվարի 15-ին տէկին Պետէրսօնի կազմած երեկոյթը «Կրուժոկի» շէնութեան մէջ տուեց զուտ արդիւնք 5000 րուբլի յօգուտ երեխաների խնամատարութեան Թիֆլիսի ընկերութեան։

— Այս շաբաթում ոչ մի ներկայացում ու զուարճութիւն չէ լինելու քաղաքում։

— Թիֆլիսի վրաց ազնուականութիւնը Գաբաէվ կալուածատէրերից ձեռք է բերել 200 դեսեատին հողաբաժին, որը նա մտադիր է նուիրել Թիֆլիսի պոլիտեխնիկումին։ Այդ հողաբաժնի արժէքը գնահատվում է մօտ 3 միլիօն րուբլի։ Հարկաւոր դէպքում կարելի է ձեռք բերել կրկին 150 դեսեատին։

— Լուրերի համաձայն, Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան կառավարական բէվիզիայի ղեկավարութիւնը յանձնվելու է Նահանգական ատեանի անդամ Շէպատակօվին, որ մի քանի տարի եղել է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան անդամ, երկար ժամանակ վարել է քաղաքագլխի պարտականութիւնները և հետևաբար համարվում է Թիֆլիսի քաղաքային տնտեսութեան գիտակ։

— Թիֆլիսի վաճառականական բանկը իր գործունէութիւնը կը սկսէ մարտի կէսերից։

— Փետրվարի 23-ին Թիֆլիսի ռուս հայրենասէրների միութիւնը Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա կազմեց երթ հայրենասիրական երգեցողութեամբ։ Երթը եկաւ փոխարքայի պալատի առաջ, առաջից տանելով Կայսրի պատկերը։ Փոխարքան ընդունեց միութեան պատգամաւորութեանը, որ յանձնեց Թագաւոր Կայսրի անունով առաքվող հաւատարմութեան զգացմունքների հեռագիրը։

— Բագուն էլ վարակվեց Թիֆլիսից։ Տ. Սիրոնոյշի դերասանական խումբը 5-րդ անգամ ներկայացրել է Շանթի «Հին Աստուածները», ամեն անգամ լի թատրօնի ներկայութեամբ։

— Բաքւում, փետրվարի 22-ին հանդիսաւոր կերպով դրվել է իգական ս. Նինայի անուան կրթական հաստատութեան հիմքը, որ կառուցվում է Հ. Զ. Ա. Թաղիէվի հաշւով։ Այդ առիթով Թաղիէվը և կոմսուհի Վօրօնցօվա-Դաշկօվան փոխանակել են հեռագրեր։

— Պետերբուրգի Հեռագրական Գործակալութեան ասելով, արդարադատութեան մինիստրութիւնը կտրականապէս հերքում է «Н. Время» և մայրաքաղաքի այլ լրագիրների այն տեղեկութիւնը, թէ իբր մինիստրութիւնը պաշտօնական հաղորդագրութիւն է ստացել դադարեցնելու, Բարձրագոյն հրովարտակի ոյժով, կարևոր գործերի նախկին քննիչ Լըժինի գործը և նշանակելու նրան, Բարձրագոյն առանձին ողորմածութեամբ, իր ռոճիկի գումարի չափով կենսաթոշակ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ ԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արտիստական Թատրօն

Թիֆլիսի Թատերասէր հասարակութեանը քաջ ծանօթ Բարատով և Բէլեայէվ, կազմելով դրամատիկական խումբ, այս քանի օրերս կը ժամանեն Թիֆլիս և մարտի 4-ից Արտիստական Թատրոնում կը տան մի շարք ներկայացումներ։

Խումբը կազմված է հետևեալ անձերից.

Դերասանուհիներ—Պասխալօվա, Կարէլինա-Րաիչ, Մելնիկօվա, Եանօվա, Պիվարօվին, Կուզնէցօվա, Սէվէրօվա, Ազարինօվա, Ելագինա, Դրօզդօվա, Վիզարօվա, Զէբօտաեվա, Սավիցկայա, Պավլօվա, Րէպինա և Մակսիմօվա։

Դերասաններ—Բարատօվ, Բարիսօվ, Բէլեայէվ, Կօլօբօվ, Իւրէնիէվ, Սավէլիէվ, Միլօսլավսկի, Լիւպին, Սմիրնօվ, Վիվարօվ, Խլէբնիկօվ, Վօլման, Վիսօկօվիցկի, Պօնաէլէյմօնօվ, Վլօսցկի, Իստօմին, Պավլօվսկի։

Գլխաւոր ռէժիսսեօրն է Տատիշչեվ, ռէժիսսեօր՝ Սավիցկի, ռէժիսսեօրի օգնական՝ Պետրօվ։

Առաջին ներկայացման համար նշանակված է Զուդերմանի «Հայրենիքը»՝ մասնակցութեամբ Ա. Պասխալօվայի։

Այնուհետև կը ներկայացվեն մի շարք հետաքրքրական և նոր պիէսներ, որոնք աջողութիւն են ունեցել թէ մայրաքաղաքների և թէ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքների բեմերի վրա։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կ. Պօլիս, 10 փետրուար

Այս թղթովս լիազօր իրաւունք կուտամ ընկերոջս՝ Ստեփան Լիսիցեանին

Առաջին՝ Թոյլատրելու կամ արգիլելու իմ բոլոր դրամաներուս ներկայացումը Ռուսաստանի բեմերուն վրայ,

Երկրորդ՝ պայման կապելու այն ընկերութիւններուն, դերասանական խմբերուն կամ մասնաւորներուն հետ, որոնք իմ դրամաներէս մէկը կամ միւսը ներկայացնել կը ցանկան, և

Երրորդ՝ ստանալու ամեն մէկ ներկայացումէն ինծի հասանելիք հեղինակի վարձը։

Լևոն Շանթ

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Կ. Պօլսում դրութիւնը դարձաւ կրկին շատ լուրջ։ Մեծ պետութիւնները միջոցներ են ձեռք առել զօրքերով շրջապատելու Պէրան և Ղալաթիան։ Բ. Դրան առաջ դրված են գնդակացիրներ։ Երկիւղ կայ, որ Զաթալջայի զօրքերը դիմեն դէպի Կ. Պօլիս։ Ջինուորական լիգան պահանջում է հրացանի բռնել Մահմուդ-Շէվքէթփաշային, Էնվէր-բէյին և սրանց ընկերներին։ Անեղ դէպքերը շատ հաւանական են։

— Թիւրքիան Ֆրանսիային տալիս է ընդարձակ հողաբաժիններ Փոքր-Ասիայում, իսկ Անգլիային՝ Միջագետքում։ Ֆրանսիացիներին տրվող տեղերը մտնում են Ռուսաստանի ազդեցութեան շրջանակի մէջ։

— Եանինան վերցնելու ժամանակ յոյն զօրքերը կորցրին մօտ 5000 սպանված ու վիրաւոր։

— Ալբանիան, զինվելով աւստրիական կառավարութեան ուղարկած զէնքերով, պատրաստվում է ընդարձակ ապստամբութեան։

— Զաթալջայի մօտ թիւրք զօրքերից սատել են աւելի քան 2000 մարդ։ Սառնամանիքներն չեն դիմանում նաև Գալիպօլիում, ուր ևս կան մահացութեան շատ դէպքեր։

— Ֆէրդինանդ Թագաւորը գալու է Պետերբուրգ այս օրերում։

— Պետերբուրգում, երբ Թագաւոր Կայսրը դիմում էր դէպի Կազանի տաճարը, պաշտօնաթող կապիտան Բօբրօվը յանկարծ վրա ընկաւ Նորին Մեծութեան կառքին։ Ոստիկանութիւնը վայրկենապէս յետ պահեց նրան։ Պարզվեց, որ նա մտադիր էր խնդրագիր ներկայացնել Թագաւոր Կայսերին։ Ոստիկանատանը Բօբրօվին ազատ թողին։

— Բարձրագոյն ամնիստիայի ոյժով արձակվեցին բանտից յայտնի Մօրօզօվը, գրող Պեշեխօնօվը, «Лучъ» ի չորս խմբագիրները, Վ. Կօրօլենկօն, հրապարակախօս Վօդօվօզօվը, հրատարակիչ Գարամանօվը, Լօպուխինը, Բալմօնտը, Մակսիմ Գօրկին, Մինսկին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

22 փետրվարի

ՌԻԳԱ։ Արէնսբուրգում գիշերով սպանվել են փողոցում քաղաքագլուխ բարօն Նօլկէնը և նրա եղբայրը։ Ենթադրվում է անձնական վրէժ։

ՊԱՐԻԶ։ Պալատը հաւանութիւն տուեց ֆրանս-սպանական պայմանագրին։

23 փետրվարի

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ։ Երեկոյեան ժամը ինն մօտերը զգացվեց ուժեղ երկրաշարժ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Տեղեկատու բիւրօն լիազօրված է յայտնելու, որ լրագրական այն տեղեկութիւնը, թէ մտադրութիւն կայ նշանակելու պաշտօնաթող պաշտօնեայ Զուբալօվին պետութեան խուզարկու մասի կառավարիչ, մտացածին է։

24 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փակվեց միապետական կազմակերպութիւնների համառուսական համագումարը։ Վճռված է կառուցանել հսկայական տաճար ի յիշատակ Ռօմանովների Տան յօբելեանի։ Համագումարը ստացաւ շատ ողջոյնի հեռագիրներ, ի թիւս որոց՝ ներքին գործերի մինիստրից։

Կայսերական 12,375 ր. մրցանակը ձիարշաւներին շահեց Մէնչիկօվի «Բարսը» 6 ր. 20 վայրկեանում։

ՀՌՈՄ։ Պապը հիւանդացաւ բրօնխիտով։ Դրութիւնը վտանգաւոր չէ։

ՉԸ ՀԱՍԾՎԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Փետրվարի 22-ից, 23-ից եւ 24-ից

Արդահանից—Մկրտչեանցին, Մօսկվայից—Սարգիսօվին, Երևանից—Ջալալօվին, Խարկօվից—Ցարութիւնեանցին, Գանձակից—Աղաջանօվին, Իրկուտսկից—Տէր-Մովսիսեանին, Գլուբօկօյից—Կոթօվեանին, Պետերբուրգից—Շահբուդաղօվին, Էջմիածնից—Դանիէլեանցին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՑՏՆՈՒՄ Է

Առլիէ-Ատա, Պօղոս Հախումեանին.— Ձեր նամակի մէջ յիշատակված պարոններից խմբագրութիւնս դրամ չէ ստացել յօգուտ չքաւորների։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(M. 529879/529905).

№4711 ՃԱՐՊԱՅԻՆ ՓՈՇԻՆ
իդէալական միջոց է կաշին ամենազեղեցիկ գոյնի հասցնելու համար։
Անփոխարինելի է որպէս պարահանդէսի, սալօնի և առհասարակ ամենօրեայ շպար։ Ամուր կպչում է կաշուն և միանգամայն անվնաս է։ Արկղիկը 30 կոպ.։ Խնդրւում՝ ուշադրութիւն դարձնել, որպէսզի արվի ձեզ իսկական «№ 4711 փոշին»։ № 4711 օրէնքով հաստատված է։
Ֆէրդ. Միւլհենս • Պարֆիւմէրիա № 4711
ԿԵՕԼՆ Ռ./վ. և ՌԻԳԱ։ Մատ. Ն. Մ. Ռուսաց Պալատ
3—2

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Սպէրմին-Պէլիով օգտվող հիւանդներին աշխատում են խաբել մեծախօսող ռէկլամներով սերմային երկաթից պատրաստված հեղուկների մասին, ըստ որում այդ ռէկլամների մէջ անամօթաբար խեղաթիւրում են փաստերը և յաճախ ցոյց են լինում եւրոպական գիտնականների անուան և աշխատութիւնների վրա, մինչդեռ այդ գիտնականները երբէք չեն տեսել այդ պրէպարատները։ Մենք մեր պարտքն ենք համարում նախազգուշացնել հիւանդներին այդ մահլամներից, որովհետև նրանք՝ չունենալով ոչ մի առնչութիւն Սպէրմին-Պէլի հետ՝ շատ անգամ պարունակում են իրանց մէջ հակաառողջական նիւթեր։

Նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, սակաւարիւնութեան, թոքախտի, սիֆիլիսի, սնդիկային թծկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (շաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկօհօլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կարուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպէրմին-Պէլի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետևանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների գիտութիւնները։

Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ անուան վրա և մերժել բոլոր մահլամները և հեղուկները զանազան անուններով, որոնց անպէտքութեան մասին հրատարակված է առանձին բրօշիւր, որն ուղարկվում է ձրի՝ Սպէրմինի մասին եղած նորագոյն գրականութեան հետ միասին։

ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՆԵՐՈՒՄ։

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-ья
Поставщики Двора
ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА
С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
(П. 1467) 12—6

ԳՐԱՑՈՒՑԱԿ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ընկերութեան հրատարակութիւնները

1) Լ. Ուօլլէս. «Բէն Հուր», հ. I Թարգ. անգլ. Փ. Վարդանեանի — 75 կ.
2) Նոյն. Հատոր II — 75 կ.
3) Շիրվանզադէ. «Արտիստը» — 25 կ.
4) Մուրացան. «Գէորգ Մարզպետունի», պատմական վէպ 1 ր. 20 կ.
5) Ժուկօվսկի. «Քնած արքայադուստրը», պատկերազարդ հէքիաթ, փոխ. Աթ. Խնկոյեանի — 15 կ.
6) Ստ. Տէր-Աւետիքեան. «Պատմուածքներ» — 50 կ.
7) Նարդոս. «Մահը», վէպ 1 ր. 20 կ.
8) Բուբակին. «Սառերկրեայ կրակ», պատկ., Թարգ. Մ. Պ. — 50 կ.
9) Չ. Դիկկէնս. «Դաւիթ Կօպպերֆիլդ», պատկ. վէպ, Թարգ. Փ. Վարդանեան, մասն առաջին — 75 կ.
10) Նոյն. Մասն երկրորդ — 75 կ.
11) Նոյն. Մասն երրորդ — 75 կ.
12) Շիրվանզադէ. «Ժողովածու երկերի», հ. IV 1 ր. 50 կ.

Հանրային մատենադարան

№ 1. Գաբրիէլ Դ'Անունցիօ. «Ջիօկօնդա», ողբ. 5 արար., ֆրանս. Թարգմ. Ս. Ցակոբեան։
№ 2. Իլիա Ճավճավաձէ, «Մուրացկանի պատմածը», վրաց. Թարգմ. Տ. Փիրումեան։
№ 3. Ա. Ահարոնեան. «Աստծու կրակը»։
№ 4—5. Իուշկևիչ. «Թագաւոր», ռուս. Թարգմ. Ց. Ցովհաննիսեան։
№ 6. Հէնրիկ Իբսէն. «Ուրուականներ», գերմ. Թարգմ. Մարտիրոս Ցարութիւնեան։
№ 7. Սէյրի. «Մէլ ու ծաղիկ»։
№ 8—9. Ա. Տօլստոյ. «Իօանն Ահեղի մահը», Թարգմ. Տիգրան Ցովհաննիսեան։
№ 10. Ա. Չեխօվ. «Պատմուածքներ», Թարգ. Ռ. Խան-Ազատ։

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԳԻՐՔԸ 15 Կ.

Պահեստի գրքեր

Շիրվանզադէ. «Ժողովածու երկերի», հատոր I	1 ր. 50 կ.
Նոյն. հատոր II	1 ր. 50 կ.
Նոյն. հատոր III	1 ր. 50 կ.
4 հատոր գինը միասին	5 ր. —
Ղ. Աղայեան. «Հէքիաթներ» I	— 15 կ.
» » II	— 15 կ.
Ց. Թումանեան. «Սասունցի Դաւիթ»	15 կ.
» «Անուշ»	— 15 կ.
» «Լեգենդներ»	— 15 կ.
Դ. Դեմիրճեան. «Ուխտաւորներ», «Աշուղի հէքիաթը»	— 7 կ.
Ս. Շիեան. «Մի մահ», «Անառակը», «Պատմուածքներ»	— 7 կ.
Շանթ. «Երգեր»	— 15 կ.
» «Լեռան աղջիկը»	— 15 կ.
Շիրվանզադէ. «Պատուի համար», դրամա 4 արարուածով	— 60 կ.
Գ. Վանցեան. «Պատմական քերականութիւն արեւելահայ լեզուի»	— 75 կ.
Բժ. Գ. Մաղաքեան. «Բժշկականութիւն և հասարակութիւն»	— 25 կ.
Նոյն. «Սնունդ և ստամոքսի հիւանդութիւններ»	— 15 կ.
Օր. Հ. Մելիք Հայկազեան. «Մի պտոյտ Ճապօնիայում»	— 40 կ.
Վ. Վերեսաեվ. «Մի անմեղ մարդու սոսկալի մահը», Թարգմ. Գ. Պօշեանի	— 6 կ.
Է. Վօյնիչ. «Բոռ», Թարգ. Շանթի	1 ր. —
Ֆօն-Պօլէնց. «Գիւղացի Բիւտնէր», Թարգմ. Ս. Թառայեանի	1 ր. 25 կ.
Էրկման-Շատրիան. «Մի գիւղացու պատմութիւնը», Թարգմ. Վ. Փափազեանի	1 ր. 25 կ.
«Ժամագործի յիշողութիւնները», Թարգմ. Շ. Խաժակեանի	— 8 կ.
Ց. Գասդէ. «Կապիտալ և կապիտալիզմ», Թարգմ. Ս. Թառայեանի	— 12 կ.
Պրօֆ. Վ. Զօմբարտ. «Ինչու այժմ ամեն մարդ հետաքրքրվում է քաղաքատնտեսական և ընկերավարական խնդիրներով», Թարգմ. Ս. Թառայեանի	— 10 կ.
Պրօֆ. Թ. Արխէլիս. «Իրաւունքի ծագումն ու պատմութիւնը», Թարգմ. Ս. Թառայեանի	— 10 կ.
Մարգար. «Գողը»	— 20 կ.

Դիմել՝ Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին, Ընկ. ճիւղերին, գործակալներին, աշխատակից անդամներին և գաւառական գրախանութներին։

Պահեստը Ընկերութեան մօտ՝ Тифлисъ Кавказское Армянское Издательское Общество. Бебутовская ул. № 25.

156. 1—1

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏԸՆԵՐԸ
«606»-ի եւ «914»-ի ներարկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ 11—12 ժ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժական վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայ. հիւ.։
Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒՂԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայ. հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Մ. Լ. ՌԵՆՆԻԳԵՐ-ԱՐԵՇԵՎԱ—6—7 մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

1. 0—23

Եղբ. Աւասարգիսովների
այգին բաց է Թողնում արտասահմանեան ռուսական և տեղական լաւ տեսակի ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐ չափաւոր գներով։ Կատալոգներն ուղարկվում են ՁՐԻ։
Հասցէն՝ Ст. Скра (Зак. ж. д.), Авсаркисов
(Ե.Հ.Կ.) 123. 7—6

Լոյս տեսաւ
Ս. ԶԵԼԻՆՍԿԻ
ԲԱՄԻԱ ՊՏՂԱՏՈՒ ԲԱՆՋԱՐ
Գինը 5 կոպ.
Դիմել գրավաճառներին և հրատարակչուհուն՝ Тифлисъ, Николаевская ул. № 3 А. П. Родіоновой.
(Շ.) 158. 2—1

Կրասնօվօդսկի հայոց ս. Լուսաւորիչ եկ. համար հարկաւոր է միջնակարգ կրթութեամբ
ՄԻ ՔԱՀԱՆԱՅ,
որը տարեկան կունենայ արդիւնք 1500—1800 րուբլի։ Դիմել հետևեալ հասցէով՝ Красноводскъ (Закасп. обл.), Ктитору Шамиру Багирянъ.
(Ա. Օ.) 152 5—4

ԻՆՏԵԼԻԳԷՆՏ
ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ
ցանկանում է ունենալ տնտեսուհու պաշտօն։ Հմուտ է նաև կարուձևին։ Հասցէ՝ Саратовъ, до востребованія, А. М.
(Օ. Մ.) 151. 6—2

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный